

JIHAD

BASERT PÅ SAKER PUBLISERT I DAGSREVVYEN,
DAGSNYTT OG PÅ NRK.NO I NOVEMBER 2013.

«Pappa, bare glem det. Det er for sent.»
Norsk jente som har reist til Syria

Innsendere:

Eirin Aardal, 97517540, eirin.aardal@nrk.no

Christine Svendsen, 48227970, christine.svendsen@nrk.no

Runar Henriksen Jørstad, 99628430, runar.jorstad@nrk.no

Mohammad Alayoubi, 90149298, mohammad.alayoubi@nrk.no

Olav Døvik, 93260603, olav.dovik@nrk.no

Tormod Strand, 95883933, tormod.strand@nrk.no

Paal Wergeland 95757395, paal.wergeland@nrk.no

Postadresse for samtlige: NRK, Bjørnstjerne Bjørnsons plass 1, 0340 Oslo

INNHALDSFORTEGNELSE

1. Hva var ideen som startet det hele?	3
2. Hva var den sentrale problemstillingen?	4
3. Hva er nytt?	4
4. Anvendte metoder	5
4.1 Metode 1) Facebook som verktøy	5
4.2 Metode 2) Excel er din beste venn	10
4.3 Metode 3) Arkivbildejakt	11
4.4 Metode 4) Kildearbeid som aldri går ut på dato	12
4.5 Metode 5) Åpne kilder	14
4.6 Metode 6) Tilby anonymitet mot informasjon	15
4.7 Metode 7) Å komme inn i lukkede miljøer	16
5. Læring og refleksjon	20
5.1 Kildekritikk	20
5.2 Ethiske vurderinger	21
6. Spesielle erfaringer	26
6.1 Vi gapte over for mye	26
6.2 Oppsummering og takk	27
7. Publiseringsoversikt	28

1. Hva var ideen som startet det hele?

Høsten 2013 forteller Politiets sikkerhetstjeneste (PST) for første gang om hvor mange nordmenn som har reist til Syria for å kjempe i borgerkrigen.

- Vi antar at det er et sted mellom 30 og 40 personer, men det er mørketall og tallene kan være større, sier PST-sjef Benedicte Bjørnland.

De som reiser til Syria er en av PSTs største bekymringer.

Det norske islamist-miljøet har de siste årene vært voksende. Deler av dette miljøet har en ideologi der fiendtlige holdninger til Vesten og Norge står sentralt. Det er selvfølgelig mulig å ha ytterliggående holdninger uten at disse holdningene blir omsatt til vold, men når et så stort antall ungdommer velger å reise til Syria som jihadister, gir det grunn til bekymring. Vi vet fra kilder at fremmedkrigerne får våpentrening og læres opp til å bruke eksplosiver, og at en del av opplæringen for å bli godtatt også er av ideologisk art.

I tillegg frykter sikkerhetstjenestene i Europa hva hjemvendte krigere er i stand til å gjøre. De kan ha fått trening, kontakter og motivasjon som gjør at de kan utføre terror i sitt hjemland.

20. oktober kommer nyheten om at to søstre på 16 og 19 år er meldt savnet og etterlyst internasjonalt av politiet i Norge. Familien hjemme i Bærum frykter at de har reist til Syria for «å kjempe som gode muslimer».

Norske journalister kastet seg inn i kappløpet om å finne ut mest mulig om Syria-jihadistene. I likhet med mange andre, tenkte vi: Hva skjer nå? Hva får tenåringsjenter fra Norge til å dra til Syria? Hva skal de der? Og hvem er disse 30-40 nordmennene som har reist?

Christine Svendsen, Eirin Aardal og Runar Henriksen Jørstad søkte om tid til å kartlegge det ekstreme islamistiske miljøet og prosessen rundt Syria-jihadistene.

Vi vet at mange muslimer har engasjert seg i Syria-saken, blant annet ved å drive hjelpearbeid. Men vi ville vite mer om de som dro, også av andre grunner - de med tilknytning til grupper som hadde forbindelser til Al Qaida.

Ledelsen lot oss starte et prosjekt. Vi fikk i utgangspunktet to uker.

I tillegg bidro Tormod Strand, Olav Døvik, Mohammed Alayoubi og Paal Wergeland med enkeltsaker, noe som gjorde prosjektet større.

2. Hva var den sentrale problemstillingen?

Da prosjektet startet, stilte vi oss flere spørsmål vi håpet å finne svar på:

- Hvem er de ekstreme islamistene som har reist fra Norge til Syria for å kjempe?
- Hvorfor reiser de?
- Hva gjør de i Syria?
- Hvilke grupper er de sammen med i Syria?
- Er dette organisert og hvem er i så fall bakmennene?
- Hva skjer når disse jihadistene kommer tilbake til Norge?
- Hvordan får de penger til reisingen?

Målet var at vi i løpet av arbeidsperioden ville komme noen skritt nærmere de som hadde reist, finne ut hvem de var, fortelle deres historier om hvorfor de reiste, hva de hadde gjort i Syria og hvem de var sammen med der nede.

3. Hva er nytt?

1) Dette er de norske Syria-jihadistene: Vi publiserte en oversikt med 22 personer med tilknytning til Norge, som enten hadde vært i Syria eller var der. Noen av dem var også drept i kamper i landet. Dette er den mest omfattende oversikten som er publisert i norske medier.

2) Ti norske konvertitter har reist til Syria og sluttet seg til ekstreme islamistiske grupper: Vi fortalte om etniske nordmenn som hadde konvertert til islam, blitt radikalisert og reist til Syria. Ifølge kilder oppholdt alle disse seg sammen med ekstreme islamistiske grupper i Syria. Dette var en helt ny problemstilling. Antallet utgjorde mellom $\frac{1}{3}$ og $\frac{1}{4}$ av alle de PST mente hadde reist til Syria for å delta i hellig krig.

3) Går under radaren når de kommer hjem: Til tross for at myndighetene ser hjemvendte jihadister som den største trusselen mot Norge, er det mange som ikke blir fanget opp når de kommer hjem igjen. Og selv om man frykter at jihadistene kan ha traumer, er det ikke noe system som sikrer at de får hjelp etter at de har returnert til Norge.

4) Slik er det å ha et familiemedlem som deltar i hellig krig: En bror og en mor fortalte hvordan det er å miste et familiemedlem til ekstremismen. Dette var første gang familiemedlemmer i Norge fortalte om dette.

5) NRK er nyhetsledende på de to Syria-søstrene fra Bærum: For første gang får norsk offentlighet innblikk i en familie der barn har tatt et kontroversielt valg: å delta i jihad. Vi reiste også til grensen mellom Tyrkia og Syria, der vi møtte faren til de to søstrene. NRK var det første mediet som fikk faren i tale.

6) Pengeinnsamling foregår utenfor moskeer: Ledelsen i en av Oslos største moskeer er

bekymret for innsamling til Syria. PST mener pengene kan gå til terrorgrupper og at innsamlingen ledes av bakmenn som rekrutterer og hjelper nordmenn til å reise til Syria for å krige. Det avviser lederen av organisasjonen som står bak pengeinnsamlingen, han sier pengene går til nødhjelp. Mannen er siktet blant annet for terrorfinansiering. PST mener regelverket rundt det å samle inn penger og sende dem ut av landet er for dårlig. Vi sikret gode bildebevis på hvordan innsamlingen foregår.

4. Anvendte metoder

Innledning

Vi gikk inn i prosjektet med to hovedmål: å kartlegge hvilke nordmenn som har reist til Syria for å drive jihad og å få en norsk jihadist i tale. Hvordan skulle vi få det til? Facebook og god gammeldags kildekontakt ble våre viktigste verktøy.

Før vi går videre, er det greit at alle er sikre på hva jihad er. Store norske leksikon forklarer det slik:

Jihad, oversettes gjerne som 'hellig krig', men ordet har flere betydninger i islams trosliv. I Koranen betegner jihad dels fredelig innsats for islams sak (jfr. sure 16,126) og dels krigføring eller væpnet forsvar av islamsk territorium. I de tidlige surene (kapitlene) i Koranen oppfordres de troende til forsvarskrig; i surene fra Medina-tiden (etter 622) oppfordres de også til angrepskrig for å utrydde all vantro. Ifølge en hadith-tekst (tradisjon om Muhammad) skal Muhammad ha sagt at den troende skal føre to former for hellig krig: «den store jihad», som er menneskets indre kamp mot sine onde tilbøyeligheter, og «den lille jihad», som innebærer væpnet kamp eller krig for å utvide territoriet der islams lover gjelder. Profeten skal ha kommet med en rekke uttalelser om «den lille jihad» som tidlig i historien ble samlet og nedtegnet.»

4.1) Metode 1: Facebook som verktøy

Det snakkes, skrives og menes mye om det ekstreme islamistiske miljøet i Norge. Selv er miljøet svært lukket. Etter tidligere å ha søkt oppmerksomhet ved å arrangere demonstrasjoner og holde pressekonferanser, ble miljøet og de sentrale personene mer og mer usynlige. De søkte ikke lenger oppmerksomhet og offentlighetens lys, de ville helst være i fred. Men ett sted var mange av dem fortsatt godt synlige, nemlig på Facebook. Vi skjønnte raskt at det var her vi kunne finne mest informasjon om miljøet vi ønsket å kartlegge. Derfor begynte vi å saumfare relevante Facebook-sider. Endelig kunne vi utnytte at personverninnstillingene på Facebook er så kompliserte. Dette kommer vi tilbake til.

Vår erfaring fra tidligere var at når man kontakter personer i det ekstreme islamistiske miljøet direkte, vil de sjelden snakke med oss. Men på Facebook kommuniserer disse personene nokså åpent med hverandre. De legger ut bilder, forteller hvor de er og hva de gjør, og kommenterer hverandres bilder og statusoppdateringer. Det de ellers ikke vil snakke om, deler de gladelig med sine venner på Facebook. Disse statusoppdateringene og bildene kan ofte vise hvor i verden brukerne er eller har vært. Alt dette kunne vi følge

med på, så lenge vi hadde tilgang til å se hva de skrev på profilene sine og i gruppene de var medlem av. De fleste hadde åpne profiler.

Vi bestemte oss for å bruke Facebook aktivt i arbeidet med å finne de som var eller hadde vært i Syria. Deretter ville vi prøve å komme i kontakt med dem. Det er ikke uvanlig at vi og andre journalister bruker Facebook til research og annet journalistisk arbeid. Mange bruker Facebook som verktøy hver dag eneste dag, men nå måtte vi gå mye grundigere og mer systematisk til verks enn vi noen gang tidligere hadde gjort.

Hvordan brukte vi Facebook?

Vi gikk bredt ut og trålet sider, grupper og personer på Facebook vi mente kunne være relevante. Flere av disse gruppene hadde mange hundre medlemmer, så vi begynte på toppen og jobbet oss gjennom alle medlemmene. Men hva var det vi skulle se etter?

Slik gikk vi gjennom en profil:

- Vi undersøkte om navnet personen oppga på Facebook var personens virkelige navn. Vi søkte opp personen i telefonkatalogen, Atekst, enkle Googlesøk og andre søk for å finne ut om navnet tilhørte en person som faktisk eksisterte.
- Vi så hvor personen skrev han hadde gått på skole, hvilket hjemsted han oppga, hvor han hadde vært på reise.
- Vi så på hva personen hadde lagt ut på sin Facebookside. Noen la ut meldinger som tydet på at de deltok i hellig krig, eller la ut propaganda om jihad og martyrer. Repostet personen videoer/propaganda eller var det egne meninger? De som la ut egne kommentarer med ekstremt innhold anså vi som viktigere enn de som bare repostet. Men siden vi også hadde oppdaget at noen av jihadistene lå veldig lavt på Facebook, ble de første søkene gjort med grovmaska garn.
- Hvem trykket "liker" på kommentarer og bilder personen la ut? Hvis vennene "likte" radikalt innhold, kunne vennen være en interessant person å følge med på. Å se hvem som likte informasjon personen la ut var viktig for å finne nye personer. **Mange har lukkede vennelister og har innstillinger som gjør at de ikke kan søkes opp. Men når de trykker "liker" på en kommentar er de mulig å finne likevel. Dette ble svært nyttig for oss.**
- Vi gikk gjennom bildene til personen. Mange som hadde vært, eller fortsatt var i Syria, la ut derfra. En del av disse bildene var også geotagget i Syria, slik at det stod når og hvor de var tatt. Andre bilder hadde ikke slike opplysninger, men inneholdt bilskilt, tekst eller andre ting som ga indikasjoner eller informasjon. Vi lagret alle bildene i tilfelle personen skulle forsvinne fra Facebook. Vi så også etter hvem personen var avbildet sammen med. Var det noen som gikk igjen? Var de tagget i bilder sammen med sentrale personer? Alt ble notert.
- Vi gikk gjennom vennelista til personen. På Facebook er det mulig å se hvem personen nylig har lagt til som venn. Hvis vi undersøkte en person vi trodde var en lederskikkelse, var det nyttig å se hvem de akkurat hadde blitt venner med. Var det en som nettopp hadde konvertert? Eller kanskje gikk personen gjennom en religiøs oppvåkning? Ut i fra hvem som var venner med hvem, ble det også tydelig hvem som tilhørte de samme miljøene.

- Vi så på hvilke grupper personen var medlem av. Var de medlem av radikale/ekstreme grupper? De som var administratorer av radikale/ekstreme grupper så vi på som ekstra viktige.
- Hvem var kritisk til personen? Ved å lese gjennom alle kommentarene, kunne vi se hvem som var kritisk til det personen drev med eller uttrykte. Folk som er kritiske er lettere å få i tale enn tilhengerne. Et eksempel: Vi så på Facebook at søsteren til en av de som hadde reist til Syria var kritisk mot broren sine meninger på Facebook. Da var det lettere å ringe henne.
- Vi kartla relasjonene til personen. Hvem var de gift med? Hvis personen brukte sitt ordentlige navn på Facebook, kunne vi se hvem på vennelista som hadde samme etternavn og på den måten finne det som kunne være i familie med personen.

Profiler med kallenavn

I begynnelsen visste vi bare navnet på noen få personer som var eller hadde vært i Syria. Noen av disse klarte vi først ikke å finne på Facebook. Var de ikke der? Tidlig i kartleggingsprosessen søkte vi også på en rekke navn vi visste var sentrale i miljøet. Vi fant nesten ingen av dem på Facebook. Dette syntes vi var rart, siden vi visste at personer i dette miljøet var svært aktive på nettet. Hva skyldtes dette?

Ganske raskt skjønnte vi at svaret var at de fleste brukte falske navn eller kallenavn/navnevarianter på Facebook. Man kan bare spekulere i hva som er årsaken, men en teori er naturlig nok at de ikke ønsker å være søkbare og synlige. De prøver å gjemme seg.

Mange har altså navn på Facebook som minner mer om kallenavn, samtidig som de har upersonlige profilbilder, symbolske bilder eller bilder av religiøse lederskikkelser. Vi så at de var opptatt av jihad, Syria og hellig krig, men hadde ikke peiling på hvem de var. Det var krevende å finne ut.

Hvordan jobbet vi med å finne ut hvem som var hvem?

Mens noen valgte å bruke falske navn som var helt ulike deres virkelige navn, hadde andre varianter av sitt eget navn. Men dette er nok til at de ikke dukker opp når man søker på det virkelige navnet. Jo mer ulikt både navn og profilbilde var fra profileierens virkelige navn og bilde, jo mer arbeid var det å finne ut hvem som eide profilen.

Hvis personen hadde en åpen profil, noe mange hadde, måtte vi gå gjennom bildene. Her fant vi ofte bilder av vedkommende. Noen ganger kjente vi igjen ansiktet fra andre bilder der flere personer var med. Andre ganger viste vi bildene til kilder som kjenner miljøet, men som regel klarte vi å få puslespillet til å gå opp ved å finne små brikker her og der. Dette var en møysommelig jobb som tok mye tid.

I ett tilfelle holdt det på å gå galt. En person vi fant på Facebook hadde flere bilder fra Syria av det vi trodde var ham. Til og med profilbildet viste en mann i Syria. All informasjonen vi fant på Facebook tydet på at denne mannen var eller hadde vært i Syria. Vi la ham inn på lista vår.

Men så ser vi at vi har to personer i vår oversikt som ser mistenkelig like ut. Vi gjorde flere søk, blant annet bildesøk via Google. Da får vi opp linker til alle sider der dette bildet er publisert. Vi skjønnte raskt at de to bildene viste samme person. Det ene navnet måtte ut av lista. Spørsmålet var hvem. Etter mer søking fant vi ut hvilken konto som var ekte, og hvilken som ikke var det.

Gruppebilder

På noen av profilene fant vi gruppebilder av flere unge menn. Særlig ett bilde skulle bli ekstra interessant. På bildet, som trolig er tatt i Oslo, poserer det vi visste var en svært sentral person i det ekstreme islamistiske miljøet i Norge. Men flere av dem som var avbildet sammen med ham visste vi ikke hvem var. I kommentarfeltet blir personene på bildet omtalt som Jabhat al-Nusra i Oslo. Jabhat al-Nusra er en syrisk salafist-gruppe og jihadistisk milits med base i Homs, som i 2012 ble del av opprøret og borgerkrigen i Syria. De kjemper for å styrte Baath-regimet og president Bashar al-Assad, og for å skape en islamsk stat bygd på salafistiske prinsipper i Syria. Gruppen ledes av Abu Mohammed al-Golani, også kjent som Al-Fateh (erobreren). (Kilde: Store norske leksikon)

Kommentaren om Jabhat al-Nusra kunne for alt vi visste bare være humor og tull, men vi ønsket å finne ut hvem disse personene var. Alle havnet på lista, og vi fant ut alt vi kunne om dem.

100 på lista

Mot slutten av arbeidsperioden hadde vi gått gjennom flere tusen sider på Facebook. De navnene vi mente var aktuelle med tanke på vår problemstilling, ble samlet i en Excel-oversikt.

Lista i Excel ble stadig mer omfattende og til slutt hadde vi nærmere hundre navn. Når vi hadde funnet ut alt vi kunne om dem på Facebook, måtte vi ut i verden for å finne mer.

Kontakt

Vi valgte å kontakte de vi trodde var jihadister i Syria via Facebook, men fikk få svar. De få som svarte ville ikke bekrefte at de var eller hadde vært i Syria. Det er også vanskelig å oppnå tillit via en melding på Facebook, og det var lett for personen i andre enden å la være å svare. Uansett, flere av jihadistene var det vanskelig å finne annen kontaktinformasjon på. Fra andre i miljøet opplevde vi at de har liten eller ingen tillit til journalister. Derfor måtte vi gå for plan B, som var å kontakte familie og venner. Takket være informasjonen vi fant på Facebook visste vi også hvem de var, og hvem vi kunne prøve å kontakte. Noen av familiemedlemmene og vennene ville stå fram anonymt, andre bekreftet til oss at personen var i Syria. Mer om dette senere.

Hva fant vi ut?

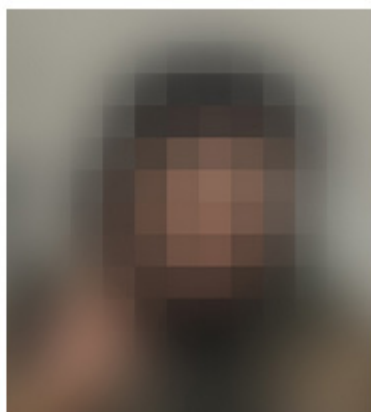
Etterhvert ble det klarere for oss at vi hadde funnet flere Syria-jhidister via Facebook. Noen hadde bilder av seg i Syria, noen hadde skrevet direkte eller indirekte at de hadde reist. Noen hadde falske profiler, men vi visste likevel hvem de var.

Til slutt satt vi på 22 navn på personer vi var sikre på hadde reist til Syria. Informasjonen var i all hovedsak basert på anonyme kilder.

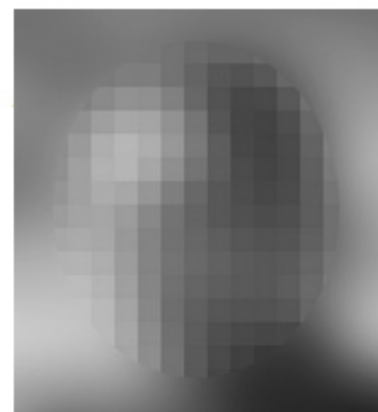
Alder: **23**
Fødested: **Norge**

Har vært i Syria siden høsten 2012. Konverte til islam og ble radikalisert.

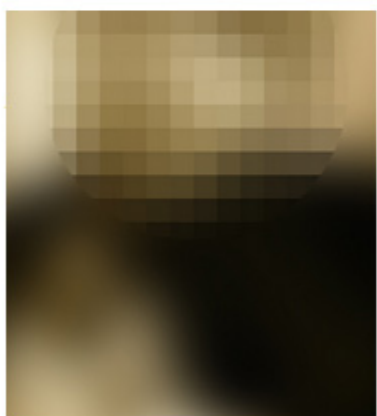
Alder: **27**
Fødested: **Storbritannia**

En av de sentrale islamistene i Norge. Har vært i Syria og posert med våpen på bilder som trolig er tatt i landet.

Alder: **23**
Fødested: **Norge**

Konvertitt. Skal ha vært i Syria, men er hjemme nå.

Alder: **22**
Fødested: **Algerie**

Er i Syria nå. Ble meldt død i 2012, men ga livstegn fra seg på sosiale medier.

Alder: **24**
Fødested: **Norge**

Skal ha vært eller skal være i Syria. Konvertitt.

Alder: **20**
Fødested: **Norge**

Skal ha vært i Syria.

Erfaringer

Hadde vi hatt mer tid til prosjektet, hadde vi hatt flere enn 22 personer i den publiserte oversikten vår. Vi sitter i dag på flere navn enn vi hadde da prosjektet ble avsluttet.

I ettertid ser vi at det var lurt å gå så bredt ut som vi gjorde. Selv om noen av jihadistene pekte seg ut på Facebook, fordi de for eksempel skrev at de var i Syria og hadde lagt ut bilder der de poserte med våpen eller krigsflagg, var det mange som hadde helt “normale” profiler uten noen hint om verken jihad eller Syria. Etter å ha trålet mange av sidene, tok vi likevel med flere av disse i oversikten. Rett og slett fordi det var tydelig at de hadde kontakt med dem vi var sikre på at var eller hadde vært i Syria, eller fordi vi så på bilder eller vennelister at de var en del av nettverket vi ønsket å kartlegge. Da vi tok med lister med navn og bilder til ulike kilder vi stolte på, og som vi visste hadde inngående kunnskap om dette, kunne de i noen tilfeller peke på personen og si “han har vært i Syria” eller “han har trolig ikke vært der”. På den måten gav den omfattende lista oss “bonusjihadister”, samtidig som vi kunne stryke navn.

Ved hjelp av kartleggingen kunne vi danne oss et bilde av hvem som hadde reist. En ting som overrasket oss, var at flere av disse var konvertitter. Etnisk norske unge menn, født og oppvokst i Norge, som hadde konvertert til islam og reist til Syria for å drive jihad. Vi jobbet derfor også konkret med å finne konvertitter som var eller hadde vært i Syria.

4.2) Metode 2: Excel er din beste venn

Allerede den dagen vi startet prosjektet, så vi at informasjonsmengden var overveldende. For å holde oversikt, fikk vi Excel-malen til en kollega som allerede hadde startet en researchbase med navn i forbindelse med et annet prosjekt. Nå ble det enklere å systematisere informasjonen. I basen lagret vi:

- Navn: folkeregistrert navn
- Andre navn: tidligere navn, nye navn og kallenavn. Vi la også til lenke til Facebook-profilen, siden de byttet navn ofte. På den måten forsvant de ikke for oss.
- Adresse: hvor kom personen fra og hvor bodde personen nå
- Gruppering: hvilken organisasjon eller gruppe han var tilknyttet
- Status i miljøet: hvor sentral personen var og om han var omtalt i media tidligere
- Fødsels- og personnummer: hjalp oss da vi skulle finne familiemedlemmer og dommer
- Dommer og tiltaler: ved å lese dommer fikk vi viktig bakgrunnsinformasjon og nye navn
- Status: om personen var levende eller død, evt. hvor han sist var observert

Hva fant vi ut?

Ved hjelp av oversikten kunne vi systematisere alt av informasjon vi fant. Vi kunne for eksempel se hvor mange som var konvertitter, og hvor i Norge det ser ut til at det eksisterer ekstreme islamistiske miljøer. Siden vi også måtte forholde oss til et tresifret antall navn og nesten like mange kallenavn, trengte vi et dokument der alt var samlet og systematisert. Hvis ikke ville vi mistet fullstendig oversikt.

4.3) Metode 3: Arkivbildejakt

Dette var en idé som egentlig er så enkel at det var irriterende at vi ikke hadde tenkt på den tidligere.

Miljøet som kalte seg Profetens Ummah gjennomførte i 2012 to demonstrasjoner i Oslo som fikk en del oppmerksomhet i pressen: 20. januar 2012 utenfor Stortinget og 21. september 2012 utenfor Den amerikanske ambassaden. På den første demonstrasjonen deltok rundt 40 personer. På den siste deltok rundt 150 radikale muslimer. Vi visste at flere av de sentrale personene i det ekstreme islamist-miljøet hadde vært med på demonstrasjonene. Vi visste også at flere av dem senere hadde reist til Syria for å krige. Men hvem var de andre som deltok i demonstrasjonene?

Det vi visste, var at mange var unge menn. Flere av dem hadde sannsynligvis vokst opp i Norge. Dette miljøet er ikke større enn at svært mange kjenner hverandre eller vet om hverandre. De som uttrykker ekstreme meninger har en tendens til å bli lagt merke til, og de vil også ofte søke sammen.

NRK filmet selv fra begge demonstrasjonene og vi hadde også reportere tilstede som tok stillbilder. Vi hentet frem igjen råstoffet, som heldigvis hadde blitt tatt vare på. I tillegg lastet vi ned bildene som var tatt av Scanpix. Sammen med bildene vi hadde funnet på Facebook og andre nettsider, hadde vi til slutt et utfyllende bildekart vi kunne gå gjennom. Vi hadde nå såpass mye kunnskap om dette miljøet at vi selv klarte å finne ut hvem de fleste av disse personene var. Mange kjente vi rett og slett igjen fra bilder på Facebook. De vi ikke dro kjensel på viste vi til kilder som kjenner miljøet enda bedre enn oss.

Hva fant vi ut?

Å ha bilder av jihadistene førte til at kilder vi trengte informasjon fra lettere gjenkjente personene. Noen kjente ikke navnene på alle, men visste godt hvordan de så ut. Gjenkjenning fra bilder kan være en vanskelig øvelse. Vi var derfor svært forsiktige med å trekke raske konklusjoner, og var nøye med å få bekreftelse fra andre kilder i tillegg.

I tillegg gjorde bildebasen at vi ble bedre kjent med miljøet. Det var mange å holde styr på, og kartet gjorde det lettere å gjenkjenne demonstrantene på Facebook og i det virkelige liv. Vi så blant annet at noen av dem som hadde deltatt på demonstrasjonene var på Litteraturhuset for å følge en debatt om norsk jihad. Vi så også at noen av dem drev innsamlingsarbeid for Syria på Grønland i Oslo.

4.4) Metode 4: Kildearbeid som aldri går ut på dato

- Hei, det er fra NRK. Er du en mulig terrorist?

Ingen vil selvfølgelig svare på et slikt spørsmål. Ettersom nye navn dukket opp, prøvde vi å ta direkte kontakt med mange av dem som var i Syria eller hadde vært der. Felles for dem var at de enten benektet at de hadde vært der eller at de ikke ville snakke med oss overhodet. Derfor måtte vi tenke annerledes.

Siden vi ikke fikk snakke med primærkildene etter å ha tatt direkte kontakt med dem, måtte vi gå til familie og venner. I og med at vi kjente identiteten på mange av dem som var, eller hadde vært i Syria, visste vi også hvem familiemedlemmene deres var. Vi begynte å ta kontakt med familiemedlemmer og fortalte dem at vi visste at sønnen deres hadde vært i Syria, og at vi ønsket å snakke med dem.

Vi hadde flere møter med familiemedlemmer. Skepsisen var stor, men vi opplevde også at flere var positive til å hjelpe oss. Noen mente også at det var viktig at hjemvendte Syriakrigere snakket: det kanskje kunne hindre at flere reiste.

Det store målet var å få en hjemvendt kriger i tale. To ganger trodde vi at vi skulle få intervjuet ingen andre hadde fått. Tid og sted var avtalt. Men like før vi skulle møtes, kom kontrabeskjeden. De ville ikke likevel.

Vi forstod etterhvert at den indre justisen var sterk. Dette skulle man ikke snakke med journalister om.

- Ingen vil snakke om det

Rundt omkring i Norge sitter familiene til flere titalls nordmenn som har reist til Syria. Alle sitter de på historier om hva som skjedde med broren eller sønnen. Hvordan han forandret seg, hvordan han stadig ble mer radikal, eller hvorfor han konverterte til islam, lot skjegget gro og byttet ut dataspill med koranlesing.

Bortsett fra et avisintervju med kona til en nordmann som ble drept i Syria, hadde ingen familiemedlemmer latt seg intervjuet. Vi ville jobbe med å få venner og familiemedlemmer til de som var i Syria i tale.

Reaksjonen til familiemedlemmer og venner var svært ulik når vi ringte. Noen ville på ingen måte snakke med oss. Andre var svært fortvilet og ville gjerne snakke på telefon i håp om at vi hadde informasjon til dem. Atter andre ble svært overrasket over at vi ringte, siden de trodde nesten ingen visste at sønnen deres hadde reist. Vi opplevde også at en av dem vi snakket med ikke hadde villet erkjenne at bestekameraten hadde reist, men da vi ringte gikk det opp for ham.

Vi satt timevis i telefon, bygget tillit og fikk etterhvert vite mer og mer om dem som hadde reist. Noen var skeptiske til journalister, enten fordi de hadde dårlige erfaringer fra tidligere, eller fordi de var redde for å bli identifisert. Men jo mer vi fortalte om prosjektet vårt og hva andre vi hadde snakket med hadde sagt, altså andre som var i samme situasjon, merket vi at de aller fleste ville snakke med oss. Så kom ofte hele historien.

Etterhvert ble noen såpass trygge at vi fikk komme hjem til dem og snakke over en kopp kaffe i stedet for kun å snakke på telefon. Så kom gjennombruddet. Tre personer bestemte seg for at de ville stille til intervju. En mor, en bror og en bestekamerat. Alle ville være anonyme. Historiene de fortalte hadde mange fellesnevner. Han hadde blitt mer og mer religiøs, fått nye vaner, nye venner, latt skjegget gro, gått mer og mer i moskeen, begynt å lære seg arabisk, sett mye på Youtube-videoer fra Syria, hadde endelig funnet et miljø der han følte seg hjemme. Radikaliseringen hadde gått fort. Så hadde han plutselig ringt og sagt han var i Syria. Sjokk.

Selv om vi ikke fikk noen som hadde vært i Syria til å stille opp, var det å få disse intervjuene et stort skritt i riktig retning av å få svar på noen av de spørsmålene vi hadde stilt oss da prosjektet startet.

Faren til syriasøstrene

- Fridag er fridag. Dette venter vi med til mandag.

Så feil kan en ta.

Det startet en søndag formiddag i oktober, da vi fikk en telefon fra en kilde i det somaliske miljøet i Norge. Et miljø som reporteren kjenner godt etter mange års kildearbeid. Kilden fortalte en spennende historie: to søstre fra Bærum hadde reist avgårde, og foreldrene og deler av det somaliske miljøet var redde for at søstrene hadde reist til Syria. For å delta i Jihad. Reporteren tenkte at dette er det kun vi som vet, det kan vente til mandag. Det skulle vise seg å være en solid feilvurdering. Få timer senere var det et oppslag på VG Nett: "16-åring reiste med storesøster for å hjelpe muslimer i Syria".

Dermed var det slutt på fridagen for vår reporter, som på søndag kveld 20. oktober ringte rundt til personer i sitt somaliske nettverk for å få vite mer om døtrene, familien og hva som faktisk hadde skjedd.

Å ha kunnskap om det somaliske klan-landskapet er en stor fordel hvis man skal jobbe journalistisk i det norsk-somaliske miljøet. De fleste somaliere vil fortelle deg at klanen er noe gammeldags som var viktig i Somalia, men som ikke er viktig i Norge. Det er ikke helt riktig, spesielt ikke i situasjoner der noen er truet, der det kan stå om liv og der noen trenger hjelp. Da gjenoppstår klanen som sikkerhetsnett, som finansieringskilde og som operativt senter for å finne løsninger. Det skjedde i saken med Syria-døtrene, og for å få vite noe, bør en vite hvilken klan og underklan familien tilhører.

Det vi jobbet med var å prøve å komme i kontakt med faren, som til nå ikke hadde uttalt seg til noen. Gjennom kilder i miljøet fant vi ut klantilhørighet (Isak/Habar/Awal) og hvem som kjente faren. Via disse kildene fikk vi overtalt faren til å snakke med oss. Vår reporter hadde også et nært kildeforhold til en nær venn av faren. Denne vennen ringte faren og anbefalte ham å snakke med NRK.

Til sammen tror vi dette bidro til at faren valgte å snakke med NRK først. Faren til døtrene hadde da allerede reist ned til Tyrkia, få dager etter døtrene, for å stoppe dem i å dra inn i Syria. Det første intervjuet til norske medier ga faren til NRK på telefon fra Tyrkia. Faren fortalte at hans døtre hadde sagt de var villige til å dø i Syria, og at de dro ned for å delta i Jihad. Intervjuet fikk vi kl. 23, og vår reporter laget versjoner til tv, radio og nett morgenen etter.

Vi fikk vite hvilken tyrkisk grenseby faren var i og foreslo for ledelsen å reise til Tyrkia for å følge farens leting etter døtrene. Vi tok et valg om å ikke si fra til faren at vi var på vei, men bare dukke opp i grensebyen, for så å ringe faren derfra. Det var en sjanse å ta, det hadde vært litt av en bomtur hvis faren ikke ville ha noe med oss å gjøre. Men det viste seg at faren ville treffe oss og vi avtalte å møtes ved en tyrkisk grensepassering inn til Syria.

Da vårt team gikk ut av drosjen ved grensepasseringen, så vi at faren stod og snakket med en reporter og en fotograf fra VG. Om VG hadde hørt navnet på grensebyen fra NRKs sending dagen før og dro ned på spekk, eller om de hadde andre kilder på hvor faren var, vet ikke vi. Uansett var begge mediene der, men NRK var først ute med å publisere nettsak med videointervju av faren.

Hva fant vi ut?

Gjennom familiene fikk vi høre historiene til noen av dem som hadde reist. Vi fikk innblikk i hvordan de var før de ble radikalisert og hvordan og hvor fort de hadde forandret seg. Dette er nyttig for å forstå at mange av disse var helt vanlige ungdommer, men av ulike grunner tok de et valg om å reise til Syria. Vi fikk også fortalt at familiene er sjokkert over det som skjedde, at radikalisering skjer flere steder og at bildet er svært sammensatt. Dessuten var det viktig å få frem at det for mange familiemedlemmer kan være stigmatiserende og belastende at sønnen eller broren blir omtalt som en potensiell terrorist.

4.5) Metode 5: Åpne kilder

Et av målene våre var altså å publisere en så omfattende oversikt som mulig over de 30-40 nordmennene som hadde reist til Syria og sluttet seg til ekstreme islamistiske organisasjoner. Lars Akerhaug hadde i boka "Norsk Jihad" skrevet om noen av Syria-farerne. Også i andre medier hadde noen vært omtalt. Men når man summerte alle som var omtalt, enten med fullt navn eller anonymt, var det fortsatt svært mange som manglet.

PST kjente altså identiteten til mellom 30 og 40 nordmenn som hadde reist til Syria for delta i hellig krig. Samtidig sa de at tallene trolig var høyere. Som kjent er PST glade i å innhente informasjon, men ikke like glade i å dele den. Spørsmålet var da: hvem andre vet hvem som har reist?

Flere forskere på Forsvarets Forskningsinstitutt (FFI) vet mye om såkalte fremmedkrigere, personer som reiser til fremmede land for å delta i krig eller kamper der, men siden FFI kun forholder seg til åpne kilder, har ikke de tilgang på flere navn enn det vi har gjennom åpne søk på nettet.

Slike kilder måtte derfor heller brukes i saker om at Norge er på Europa-toppen i andel muslimer som kriger i Syria.

Vi snakket også med ledere i moskeer, ungdomsarbeidere i kommuner, personer som jobber med forebygging av ungdomskriminalitet, politi som jobber med bekymringssamtaler, politiets moskekontakt og ledere av ulike organisasjoner.

Selv om alle disse var behjelpelige, hadde mye kunnskap og bidro med å tegne det store bildet, fikk vi ingen navn her. Det virket heller ikke som om de hadde noen oversikt.

En politimann som jobber med denne tematikken ba til og med om å få vår navneliste, siden de hadde liten oversikt over hvem som hadde reist. Han fikk avslag.

Åpne kilder ga oss altså ikke informasjonen vi var ute etter. I tillegg til Facebook, ble anonyme kilder derfor avgjørende.

4.6) Metode 6: Tilby anonymitet mot informasjon

- Når jeg har lagt meg, når minnene kommer, de gode minnene, da blir jeg redd for ham.”

Ansiktet var mørklagt og veggen bak lyssatt, men mannen fortalte en historie vi ikke hadde hørt tidligere, nemlig hvordan det er å være broren til en ekstrem islamist.

Mannen var ett av mange familiemedlemmer vi var i kontakt med. Da vi ringte ham, var vi forberedt på at heller ikke han ville snakke med oss og bare ville komme til å legge på med en gang vi hadde presentert oss. Det motsatte skjedde. Han ville gjerne snakke med oss.

Vi fortalte hva vi visste om broren hans og at vi hadde vært i kontakt med svært mange familiemedlemmer og venner av dem som hadde reist til Syria for å kjempe, men at ingen

av dem foreløpig ville stille til intervju. Da han skjønnte at denne henvendelsen var en del av et større prosjekt, ønsket han å stille.

- Jeg vil få frem hvilken belastning dette er for familiene, sa han og ønsket oss velkommen på besøk. Han hadde én forutsetning, han ville være anonym. Dette var ifølge ham for å beskytte de øvrige familiemedlemmene.

Nye navn

Gjennom mange bakgrunnssamtaler med familiemedlemmer og venner fikk vi også nye navn vi kunne sirkle oss inn på. Hvem hadde sønnen vært i kontakt med før han reiste til Syria? Hvem var den nye bestekameraten? Hva hadde skjedd i moskeen før utreise? Vet å stille slike spørsmål fikk vi nye navn og flere svar på hvem som sto bak radikaliseringsprosessen.

Anonyme kilder gjorde også at vi fikk sortert researchbasen vår. Vi hadde behov for å finne ut hvem som var viktige og mindre viktige personer. De rundt 100 navnene på lista vår var ikke alle like sentrale. Derfor avtalte vi møter med ulike kilder fra flere miljøer, som hadde god kunnskap om hvem som var de viktige spillerne. Ved å love noen anonymitet fikk vi informasjon vi ellers ikke ville fått tak i. Vi brukte persondatabasen og bildekartet i møte med kildene. De kunne bekrefte mistanker vi hadde, blant annet om hvem som hadde vært i Syria.

4.7) Metode 7: Å komme inn på lukkede miljøer

Når Politiets Sikkerhetstjeneste (PST) bruker begrepet ekstrem islam eller ekstreme islamister, mener de en ideologi eller personer som er villige til å bruke vold for å nå sine mål. I flere år har PST sagt i sine årlige trusselvurderinger og i presseoppslag at det er ekstreme islamister som utgjør den største terrorfaren mot Norge. Det ligger i en sikkerhetstjenestens oppgave å være forberedt på det verste, siden jobben deres er å forhindre terrorhandlinger på norsk jord.

Selv om PSTs ledere har forsøkt å nyansere sine uttalelser og understreket at dette er snakk om få personer, har det også til en viss grad rammet muslimer i Norge som på ingen måte er ekstreme eller utgjør noen trussel. Dette skyldes nok i hovedsak fordommer og generell liten kunnskap om islam ute i befolkningen.

Mange muslimer har nok opplevd denne mistenkeliggjøringen som svært frustrerende og urettferdig. Det har også ført til at det har utviklet seg en generell skepsis til media i moskeene. Noen muslimske ledere har dårlig erfaring med å stå fram og si noe, og de er lei av å måtte stå til ansvar for hva personer de mener mistolker religionen, sier eller gjør. Historiene til unge nordmenn som velger å reise til Syria har noen fellestrekk. Venner og familie forteller at de plutselig har fått en religiøs oppvåkning og at prosessen har gått fort. Å bli religiøs kan for mange være noe positivt. Kanskje kommer de seg ut av et usunt miljø og får en ny start, men noen havner altså skjevt ut. Hvordan skjer det? Hva vet ledelsen i moskeene om dette? Det ville vi ha svar på, men flere ting gjorde det vanskelig å få dem i tale.

Mange av muslimene vi snakket med var svært skeptiske til PSTs tall på hvor mange som hadde reist fra Norge til Syria for å delta i borgerkrigen. De mente tallet var alt for høyt. Noen var misfornøyd med PSTs begrepsbruk: "Ikke kall dem islamister, dette har ikke noe med vår religion å gjøre", sa de. Noen var også sinte fordi det internasjonale samfunnet ikke gjorde noe for å stoppe det som skjedde i Syria. Noen hadde vært i Syria før borgerkrigen og kanskje studert der. De følte at dette var et land de kjente, men at verdenssamfunnet ikke brydde seg om at tusenvis av mennesker, også kvinner og barn, ble drept og millioner drevet på flukt. Da er det kanskje vanskelig å kritisere dem som faktisk reiser ned for å gjøre noe med det. De mente det er riktig å hjelpe hvis man kan, men at man ikke burde reise ned for å delta i krigen.

En annen grunn til at ledere i moskeene vegret seg for å stå fram og kritisere de som hadde reist, eller de som vurderte å reise til Syria, var at disse personene var deres egne ungdommer. Lederne innrømmet at de hadde et problem med å få stoppet disse guttene og unge mennene, men de var redde for at de ved å uttale seg og ta avstand ville skyve ungdommer som var i gråsonen enda mer fra seg. De ønsket i stedet å jobbe i det stille med å forsøke å påvirke dem og å få dem på bedre tanker. Derfor ville de gjøre dette gjennom samtaler med de aktuelle personene, ikke ved å uttale seg i media.

Den første utfordringen for oss var å få kontakter i moskeene som vi kunne snakke med og som stolte på oss. Den andre var å få dem til å si noe på tv. Vi forsøkte først å få ledelsen ved de somaliske moskeene i Oslo i tale. Vi ringte dem og banket på døra flere ganger, men vi lyktes ikke.

Te fra Marokko

I mars 2013 ble reporter Sidsel Wold og fotograf Mohammed Alayoubi med en nødhjelpssending fra innsamlingen til Det Islamske Forbundet i Norge inn i Syria. Menigheten driver Rabita-moskeen, som er en av de største moskeene i Oslo. Alayoubi kommer opprinnelig fra Libanon, snakker derfor flytende arabisk og har mange kilder og kontakter i forskjellige miljøer. Han er også veldig flink til å få god kontakt med folk han treffer og å opparbeide tillit. Dette var avgjørende for at vi fikk de avtalene vi gjorde. Via sine kontakter avtalte han at vi skulle få komme på en muslimsk ungdomskonferanse i Oslo. Umma-konferansen lørdag 26. oktober samlet rundt 250 ungdommer.

Vi laget en TV-sak der ungdomslederen sa han var bekymret over at enkelte norske ungdommer utvikler ekstreme meninger, og at de reiser til Syria. På konferansen hilste vi også på andre ledere i moskeen, fikk noen gode samtaler og utvekslet kontaktinformasjon. Strategien vår var å bygge opp et tillitsforhold. Vi var ærlige på hva vi var interessert i å lage av saker og hvorfor, men vi brukte også tid på å snakke om og diskutere problemstillingene med dem, samt fortelle hvordan vi jobber. Vi fikk beskjed om at de var fornøyd med innslaget som gikk i Dagsrevyen samme kveld.

Vi holdt kontakten med moskeen og forsøkte å få til et nytt møte der flere av våre reportere kunne delta. Det er bare imamene som er ansatt i moskeen, alle de andre lederne gjør denne jobben på fritiden. Derfor er det enklest å treffe dem i moskeene i helgene.

Lørdag 9. november fikk vi en avtale om et nytt møte. Da skulle vi også få en omvisning i

moskeen der barn får undervisning i koranen i helgene. Dette var et møte hvor avtalen var at vi ikke skulle ha med oss kamera eller opptaksutstyr. Vi skulle bare snakke og treffe flere av lederne i moskeen. I moskeen ble vi tatt veldig godt imot. De hadde laget mat til oss og marokkansk te. Det ble et nyttig møte på mange måter.

Fredagen etterpå kom vi tilbake på fredagsbønnen for å gjøre opptak til en TV-sak. Utgangspunktet var at vi skulle lage en sak om at folk var skeptiske til å gi penger til moskeens egen innsamlingsaksjon fordi de hadde hørt at det fantes useriøse innsamlere. Moskeens leder ville si at de useriøse ødela for dem som drev seriøst. Vi visste at det ofte sto pengeinnsamlere fra en organisasjon som PST hadde i søkelyset utenfor moskeen. Denne fredagen var vi heldige og fikk svært gode bildebevis på hvordan moskeens innsamlere og den andre organisasjonens bøssebærere sto på hver sin side av inngangen til moskeen. Det ble litt amper stemning da vi filmet de andre innsamlerne og det samlet seg en liten gruppe ungdommer rundt fotografen. Da sendte moskeen ut noen av sine vakter som sto ved siden av vår fotograf og passet på slik at han fikk filmet det han ønsket. På denne måten var det avgjørende at vi hadde god kontakt med ledelsen i moskeen.

Bøssebæreren fra den andre organisasjonen sa at vi ikke kunne filme ham og truet med at det ville få konsekvenser. Men det kom aldri noen reaksjon i etterkant. Han kunne ikke nekte oss å filme når han sto og samlet inn penger på offentlig sted, nemlig nedenfor trappa til moskeen som vi besøkte. Bøssebæreren ville ikke uttale seg eller svare på spørsmål, men henviste til lederen av pengeinnsamlingen og sa vi måtte snakke med ham.

Denne innsamlingsaksjonen var tidligere omtalt i flere medier. PST tok i august ut tiltale mot den daglige lederen for terrorfinansiering og rekruttering av personer til krigen i Syria. PST mener penger som organisasjonen samlet inn kunne ende opp hos grupper i Syria med tilknytning til al Qaida. De mener også at lederen har hjulpet personer med å

reise ned for å delta i borgerkrigen. Denne lederen har tidligere blitt omtalt som “edderkoppen” i forskjellige medier. Organisasjonen var også omtalt fordi daværende lederskikkelser i gruppa som kaller seg Profetens Ummah hadde fått være bøssebærere. Vi har valgt å ikke bruke navn på organisasjonen og dens leder. Det kommer vi tilbake til.

Kilder i PST hadde fortalt oss at sikkerhetstjenesten var opptatt av at det måtte gjøres noe med regelverket rundt det å samle inn penger og å sende dem ut av landet. En sjekk med Tollvesenet viste at det ikke er noen grense på hvor mye kontanter man kan ta med ut av Norge, så lenge man melder fra til Tollvesenet på forhånd.

For å deklare utførselen må man fylle ut et skjema, men i dette skjemaet trenger man ikke å skrive hvordan pengene er skaffet eller hva de skal brukes til. Det finnes selvfølgelig også andre måter å få sendt penger ut av Norge på, men PST mener at dette er problematisk fordi Norge har forpliktet seg til å hindre terrorfinansiering. Det eneste som skjer ved at man fyller ut skjemaet, er at norske myndigheter blir varslet om at denne pengesummen er ført ut av landet. Tollerne kan ikke stoppe utsendelsen hvis de ikke har mistanke om at det har skjedd noe kriminelt. Vi sjekket med Finansdepartementet som sa de vurderte å forandre disse reglene. Det ble en oppfølgningssak til samme kveld der også PST var kilde.

Vi ønsket også å forsøke å få et tall på hvor mye penger det kunne være snakk om som ble sendt fra Norge til Syria. Her hentet vi inn tall fra Tollvesenet både på bankoverføring, overføring via andre systemer og deklarerer i toll til Syria og alle nabolandene. De største summene blir sendt til Tyrkia. Men tallene sier ikke noe om disse pengene kanskje kan ha blitt overført av ferierende nordmenn eller arbeidsinnvandrere som sender penger tilbake til sine familier. Vi synes det ble for mange mulige feilkilder så vi valgte å ikke ta dem med i saken. I stedet har vi omtalt at lederen for den omtalte innsamlingsaksjonen sa at de sendte ned rundt 100.000 tusen kroner i måneden.

Hvem som helst kan samle inn penger

Vi undersøkte også regelverket for innsamlingsaksjoner og det viste seg at det ikke finnes noen regler for hvem som kan samle inn penger med bøsser. Det er frivillig å være registrert i innsamlingsregisteret. Dette er noe Kulturdepartementet nå ser på og som vi satte fokus på gjennom flere saker. Det ble laget to oppfølgingsaker på tv om dette. I tillegg laget vi en ny sak på at innsamlingskontrollen ønsket å publisere en liste over innsamlinger som folk burde være forsiktige med å gi penger til, heller enn å innføre registreringsplikt.

5. Læring og refleksjon

5.1 Kildekritikk

5.1.1) Vi manglet førstehåndskilder:

Målet for journalister er alltid å nå førstehåndskilden, primærkilden. I vårt tilfelle var det de som faktisk hadde reist til Syria. Vi fikk ikke intervjuet dem, og heller ikke konfrontert mange av dem som stod på lista. Det er de som best kan svare på hvorfor de reiste og hvordan rekrutteringen her hjemme foregår, hva de gjør i Syria og om de utgjør en trussel mot Norge når de kommer tilbake.

Kvaliteten på sakene hadde vært bedre dersom vi hadde fått syriafarerne i tale. Vi måtte altså ty til andrehåndskilder. Hvordan vi gikk metodisk til verks står beskrevet i kapittel 4.

Vi opplevde i flere tilfeller å ikke få bekreftet i tilstrekkelig grad opplysninger om syriafarerne. Dette medførte at vi ventet med å publisere detaljer om enkelte av disse menneskene. Å ikke ha førstehåndskildene krever at man er ekstra varsom.

5.1.2) Kilder med tendens:

Noen av kildene vi snakket med hadde interesser i saken. De kunne være tjent med å overdrive faren jihadistene representerte. Andre hadde større interesse av å underdrive. Vi forsøkte å balansere dette ved å snakke med kilder fra ulike miljøer. På den måten korrigerte vi informasjonen fra kilder med tendens så godt vi kunne. Slik situasjonen var i Syria, var det ikke aktuelt å reise dit og prøve å finne nordmenn som kjempet sammen med ekstreme islamistiske grupper. Det var rett og slett ikke forsvarlig rent sikkerhetsmessig.

5.1.3) Anonyme kilder

Ved å bruke anonyme kilder blir troverdigheten mindre. Leserne, lytterne og seerne må stole på NRK, og vi må være ekstra nøye med kildekritikken. I tillegg kan kildene i mindre grad stå til ansvar for det de sier eller hevder. Derfor må vi da ta en større del av ansvaret. Vi arbeidet med dette på samme måte som med mangelen på førstehåndskilder og kilder med tendens: vi dobbelt- og trippelsjekkete opplysninger før vi gikk ut med dem.

5.2 Etiske vurderinger

5.2.1 Syria-jihadistene

Anonymisering: Før vi publiserte oversikten over Syria-jihadistene hadde vi lange diskusjoner i gruppa. Skulle vi bruke bilder? Skulle de anonymiseres? Hadde vi bilder kun vi eide, og som dermed ikke var søkbare for eksempel i Google sitt bildesøk? Og hvor mye skulle vi fortelle om hver enkelt person? Vi måtte gi litt informasjon om hver enkelt, men jo mer vi skrev om vedkommende, jo mer kunne vi bidra til å identifisere ham.

Det var flere årsaker til at vi ikke publiserte navn. Noen av personene var umulige å få tak i siden de var i Syria, og dermed kunne vi ikke gi dem tilsvarende. Vi ville dessuten skåne familiene. Det kan være tungt å bli outet som moren, faren eller lillebroren til en påstått jihadist. Dessuten var det vanskelig å vite 100 prosent sikkert hva de som var i Syria gjorde, selv om vi hadde kilder som bekreftet at de var tilknyttet ekstreme islamistiske grupper. Det var heller ikke av stor nok samfunnsmessig betydning å publisere navnene, siden vi ikke kunne vite om de gjorde noe straffbart i Syria eller ikke.

Vi hadde varierende grad av informasjon om hver enkelt person. Noen kunne vi ha skrevet side opp og ned om, men vi ønsket ikke å publisere for mye. Hvis informasjonen vi publiserte var for detaljert, kunne vi bidra til å identifisere personene. Hvis vi publiserte for lite, hadde listen mindre verdi. Vi bestemte oss for å publisere alder, fødested og en setning eller to om hver person.

Bilder: Vi sladdet bildene til det ugjenkjennelige. Vi ville ikke at publikum kunne finne ut hvem personene var ved å bruke av Googles bildesøk. Siden vi heller ikke hadde snakket med alle på listen, ville vi ikke at de skulle kjenne seg selv igjen. Vi kunne valgt silhuetter, siden de sladdede bildene ikke har så mye verdi for leserne. Når vi likevel publiserte de sladdede bildene, var det fordi vi ville øke troverdigheten. Selv om vi hadde bilder av de mindreårige, valgte vi å ikke publisere disse bildene siden man skal være ekstra varsom med informasjon om mindreårige.

5.2.2 Syriasøstrenes forsvinning

Midt oppe i en hard konkurranse om å være først med nyheter i en sak med stort trøkk, kan det være lett å glemme etikken. Vi hadde på forhånd bestemt oss for å anonymisere faren til de to søstrene fra Bærum som reiste til Syria, selv om det var greit for ham å stå fram med navn og bilde. Vårt resonnement var at vi måtte beskytte de to døtrene. De hadde ikke søkt offentlighet, de hadde trolig ikke gjort noe kriminelt, og senere i livet kunne publisering nå av navn og bilde gjøre stor skade. Dette var vurderingen bak vår anonymisering. Andre norske medier har så vidt vi har sett lagt seg på den samme linja med tanke på identifisering.

Vår dekning av døtrenes forsvinning bød også på andre etiske utfordringer. Far var under et voldsomt press. Var det riktig å gå så tett på? Kunne vår dekning på noen måte gjøre forsøket på å få døtrene hjem til Norge vanskeligere? Og kunne mediedekningen påvirke sikkerhetssituasjonen deres i Syria? Hver og et av spørsmålene utgjorde etiske bananskall, klare til å skli på.

Om det etisk riktige i å følge faren så tett, så vurderte vi det slik at han så ut til å tåle det selv. Dessuten ønsket han å ha oss der. Kunne vi ødelegge? Dette var et vanskelig spørsmål som vi måtte vurdere fra minutt til minutt. Vårt fokus var på å unngå å ødelegge for faren. Det skulle senere vise seg at NRK hjalp faren.

Vi skulle snart reise hjem til Oslo, og den siste kvelden i Tyrkia inviterte vi faren på middag. Med på middagen tok vi også med en kilde som skulle vise seg å bli viktig for faren. På en reportasjereise møtte vi en kilde som hadde svært gode kontakter. Han jobbet med Den frie syriske hær og var en svært erfaren politisk aktivist som kjempet for et fritt Syria. Han jobbet som journalist og politisk aktivist. (Den frie syriske hær er en del av de kreftene i den syriske opposisjonen som ønsker et demokratisk styre.) Han sa han skulle bruke disse kontaktene for å hjelpe faren i å komme i kontakt med døtrene. Vi ønsker ikke å oppgi hans identitet eller si mer om hans bakgrunn. Faren har senere fortalt oss at det er denne kildens fortjeneste at han klarte å spore opp hvor i Syria døtrene oppholdt seg.

Journalister skal ikke spille rollen som aktører, og vi skal skille klart mellom det å ha på oss "borgerhatten" og "journalisthatten". Vi mener vi her hadde god rolleforståelse. Det vi gjorde var å bringe vår kilde, som hadde stor kompetanse, i kontakt med faren. Det videre samarbeidet mellom faren og vår kilde deltok ikke vi direkte i, men i og med at vi hadde bragt vår kilde i kontakt med faren, hadde vi god tilgang til informasjon om hva som skjedde videre. Og ikke minst, vi hadde nå en annen kilde, uavhengig av faren.

Teamet vårt i Tyrkia dro hjem igjen til Norge. Vurderingen var at det nok ville ta tid å finne døtrene og at vi heller fikk reise ned igjen når det skjedde noe nytt. Vi hadde vært nyhetsledende på saken (etter den dårlige starten), vi hadde etablert et godt tillitsforhold til faren, som sa han kun ville uttale seg til NRK av norske medier, og vi hadde fått andre uavhengige kilder vi kunne kontakte for å holde oss orientert i saken. Men det skulle ikke gå mange dagene før vi på ny var ombord på Turkish Air med kurs for Istanbul.

Få dager etter at vi kom hjem fra vår første tur, fikk vi via vår syriske kilde vite at døtrene hadde gitt livstegn fra seg fra et sted inne i Syria. Slik døtrene beskrev omgivelsene, og den jihadistgruppa døtrene sa de var hos, tydet det på at døtrene var i Syria, ikke langt unna den tyrkiske grensebyen Antakya hvor faren oppholdt seg. Vår syriske kilde sa den frie syriske hær nå skulle prøve å hjelpe faren med å få døtrene ut av Syria. Når som helst kunne døtrene komme seg ut ved hjelp av Den frie syriske hær, sa vår syriske kilde. Vi ringte faren, som bekreftet opplysningene. I tillegg sa han at familiene hadde fått en melding på Facebook der døtrene skrev at de ville hjem. Disse opplysninger gjorde at vi bestemte oss for å reise til Tyrkia igjen for nok en gang å møte faren. Han var glad for at vi kom og regnet vel med at med NRK tilstede var det trolig lettere for han å holde presset oppe overfor norske myndigheter. Slik vi forstod det var det, var nok det motivet til faren og familiens advokat, Geir Lippestad. Lippestad var også positiv til at vi dro ned.

5.2.3 Anonyme pengeinnsamlere

“PST mistenker at penger som samles inn her i landet, sendes til terrorgrupper i Syria”

NRK Dagsrevyen, tirsdag 26. november

De som så innslaget i Dagsrevyen tirsdag 26. november lurer kanskje på hvorfor vi sladdet de to som samlet inn penger for den omtalte organisasjonen og hvorfor vi ikke brukte navnet på den. Det var et spørsmål vi diskuterte grundig. Det som taler for å bruke navnet på organisasjonen bak pengeinnsamlingen, som PST advarte mot, er at folk får vite hvem de kanskje ikke bør gi penger til. Samtidig kunne det bidra til at andre innsamlingsaksjoner ikke blir mistenkeliggjort eller forvekslet med denne organisasjonen.

Grunnen til at vi likevel valgte å anonymisere slik vi gjorde, er at siktelsen for terrorfinansiering, som går mot lederen for organisasjonen, er en såpass alvorlig anklage at det er viktig å være forsiktig med identifisering så lenge det bare er en siktelse. Han er ikke dømt, ikke engang tiltalt, og siktelsen kan frafalles. Derfor ble det også riktig, slik vi så det, å sladde de to bøssebærerne. Vi visste ikke hvem de var, men for dem ville det kunne være en stor belastning å bli forbundet med anklagen om terrorfinansiering.

Hadde vi brukt navnet på organisasjonen, ville det vært svært enkelt å finne navnet på daglig leder, siden denne personen tidligere var omtalt andre steder. Vi visste ikke hva slags bevis PST hadde for at pengene som ble samlet inne skal ha gått til terrorgrupper eller hvilke bevis de hadde for at lederen skal ha rekruttert og lagt til rette for at personer har reist til Syria.

Vi ringte daglig leder for organisasjonen og fortalte ham om saken vi laget og anklagene som kom mot ham. På telefon ble vi enige om at vi skulle kontakte hans forsvarer for å få et intervju med henne, i tillegg til at vi kunne sende de konkrete spørsmålene til han på e-post, så skulle han svare skriftlig. Han ønsket ikke å stille med navn og bilde av hensyn til sin egen og familiens sikkerhet.

Etter litt overtalelse fikk vi forsvareren til å stille opp og hun svarte på alle de alvorlige anklagene som ble fremsatt av PST. Et par dager senere svarte også daglig leder selv på alle spørsmålene vi hadde sendt ham på e-post. Dette resulterte i en egen nettsak. Den daglige lederen tilbakeviste alle anklagene og advokaten sa han flere ganger hadde tilbudt PST å bli med ned til Tyrkia for å se hvordan pengene ble brukt til nødhjelp til flyktingene i Syria. Det er vanskelig for oss å bevise hvem som har rett. PST står på sitt og mener fortsatt mannen har en sentral rolle i rekrutteringen av nordmenn til borgerkrigen i Syria.

5.2.4 Henrettelse på norsk fjernsyn

Hvordan ser syrere på det faktum at jihadister fra utlandet, blant annet Norge, nå kriger i Syria? Og hva er det jihadist-gruppene med bånd til al-Quida, som de norske jihadistene er med i, står for? Dette var to spørsmål vi ønsket å finne svar på i vårt prosjekt. Vårt team i Tyrkia laget to magasinreportasjer som søkte svar på disse spørsmålene. Den første magasinreportasjen handlet om hva syrere tenker om jihadistene fra utlandet, de såkalte fremmedkrigerne. Vi fikk kontakt med en organisasjon på tyrkisk side av grensen, som består av syrere bosatt i Europa. De har nå etablert en hjelpeorganisasjon som står for

humanitær hjelp til folk inne i Syria. (Syrians Abroad). Budskapet de kom med deles, etter det vi forstod, av mange syrere. En av lederne i organisasjonen sa det veldig tydelig: "Vi startet ikke en oppstand mot Assad for å innføre et anti-demokratisk islamsk styre, som kanskje vil vise seg å være verre enn det Assad stod for". I reportasjen sier også en av lederne i Syrians Abroad at han ikke forstår hvorfor vesteuropeiske land tillater at religiøse ledere får spre hat og indoktrinere muslimsk ungdom i land som Norge og resten av Vest-Europa.

Den reportasjen som vel skapte de sterkeste reaksjonene i hele jihad-prosjektet, var om den ytterliggående jihadist-gruppen ISIS, The Islamic State of Iraq and the Levant. Gruppen har sitt utspring i Irak, den er svært ytterliggående og består blant annet av krigere med erfaring fra krigen i Afghanistan og Irak. Det siste året har gruppen rekruttert jihadister fra Europa. Det er ifølge våre kilder sannsynlig at også norske jihadister kjemper for ISIS, eller for grupper som kontrolleres av ISIS. Målet med reportasjen var å vise hva slags framtid syrere går i møte hvis de jihadistiske kreftene i Syria vinner fram. Reportasjen om ISIS var den første om gruppen i Norge.

ISIS har i skrivende stund (januar 2014) kontroll over store områder nord i Syria. Her styrer de med hard hånd, etter en streng fortolkning av sharia. Motstandere blir systematisk drept eller truet. NRK har ved flere anledninger vært inne i Syria og har da brukt lokale fikserer for å få hjelp til å finne kilder. En av disse fikserne vi har brukt tidligere hadde nå søkt tilflukt i en tyrkisk grenseby. Han hadde rømt da ISIS overtok hjembyen hans. Han hadde også mottatt trusler fra ISIS. Denne fikseren var NRKs case i saken om ISIS. Researchen til denne reportasjen er gjort av gruppas arabisk-talende medarbeider. Det viser hvor viktig det er med språk- og kulturkompetanse i en redaksjon. Uten den kompetansen ville vi ikke være nærheten av å kunne overtale caset til å stille opp.

ISIS har en oppegående propaganda-avdeling, som legger ut videoer på Youtube og andre nettsteder. En av disse videoene brukte vi som forteller-motor i reportasjen. Det er kort fortalt en video som viser at ISIS mener det å ikke vite hvor mange ganger du skal knele når du ber i islam, gir grunnlag for henrettelse.

Videoen er laget av ISIS, som ikke har tatt avstand fra den. Tvert imot har ISIS også lagt ut andre videoer som viser systematiske henrettelser. Målet er å skape frykt i områdene de kontrollerer.

Vi hadde lange diskusjoner rundt hva vi kunne vise av videoen. Det er svært sjelden NRK viser henrettelser av denne typen. Det førte til en interessant faglig diskusjon om hvor sterke bilder vi kunne vise. Vi ble enige om at vi av og til må vise virkeligheten, uansett hvor avskyelig og grusom den er. Så får vi heller advare kraftig i forkant. Videoen er så sterk at vår medarbeider i prosjektet ble direkte kvalm første gang han så den. Det vi har klippet vekk av videoen er blant annet der en av de som blir skutt kravler seg bortover, og så blir skutt flere ganger. Til han ligger stille. Vi sladdet selve henrettelsen. Lyden er mer enn nok. Vi var forberedt på sterke reaksjoner. Og de kom. Saken ble klaget inn for Kringkastingsrådet og var oppe til behandling. Innklager var Kristelig kringkastingslag. I Kringkastingsrådet fikk vi imidlertid støtte og skryt for reportasjen. Medlemmene var enige i vår vurdering.

5.2.5 Vanskelig balansegang

PST, Etterretningstjenesten og norske politikere er bekymret for de som reiser til Syria og hva de kan være i stand til å gjøre når de kommer tilbake. Vi var opptatt av å gå inn i temaet med alvor, men uten å skremme lesere, seere og lyttere. Vi vet ikke nøyaktig hva personene gjør i Syria eller om de har gjort noe straffbart. På den annen side har vi sett mange posere med våpen og kommentere at i hellig krig må man risikere livet. Andre har skrevet hvor stort det er å bli martyr. Vi har fått bekreftet at de vi som inngår i vår publiserte oversikt over Syria-jihadistene har knyttet seg til ekstreme islamistiske grupper, og vi vet at flere har mistet livet.

I starten så vi for oss oversikten vi skulle publisere med overskriften “Dette er de norske Syria-krigerne”. Det hadde blitt feil. Vi har ikke dokumentasjon på at alle disse kriger. Vi endte opp med å kalle dem jihadister. Mange assosierer dette gjerne med kriger, men det kan også bety at de er der for å hjelpe. Slik mener vi at vi holdt oss innenfor. Med troverdige skildringer fra bekymrede familiemedlemmer og venner som fortalte om hvordan personene endret seg før de reiste, hvor bekymret de er for sønnen, broren eller bestevennen som har reist, samt hvor vanskelig det er å få kontakt med de i Syria, føler vi likevel at vi fikk fram alvoret. Og det er få åpne kilder som vil si at det ikke er bekymringsfullt at stadig flere unge reiser til Syria.

6. Spesielle erfaringer

6.1 Vi gapte over for mye

- “Dette var kanskje litt for ambisiøst, folkens.”

Vi fikk til mye, men ikke alt vi hadde tenkt. Når vi ser tilbake, ser vi at vi kanskje hadde litt for ambisiøse mål. Vi var svært opptatt av å få møte og intervju en hjemvendt Syria-kriger. Dette skjønte vi fort at kom til å bli vanskelig. Vi var nærme, og har fortsatt ikke gitt opp. Noe av det vi lærte var at slike prosjekter tar tid. Å bygge opp tillit hos noen som har lite eller ingenting å vinne på å stå frem, er krevende. Flere mente de hadde alt å tape på å snakke med oss.

Vi har forståelse for at mange ikke ønsket å snakke med oss. Vårt hovedargument for å få dem i tale var at det er viktig for samfunnet å vite hva nordmenn gjør i Syria. Jo mer man vet om det, jo mer vet man om i hvilken grad de utgjør noen fare for rikets sikkerhet når de kommer hjem, og også hvilken hjelp og oppfølging de bør få, på bakgrunn av hva de har gjort og opplevd. Noen av dem som har kommet hjem har kanskje også opplevd så skremmende, farlige og traumatiserende ting at de ville råde andre til ikke å reise, tenkte vi. Dessverre klarte vi ikke å få noen til å stille til intervju.

Vi hadde høye ambisjoner hva gjaldt kartleggingen. Ikke bare ville vi finne de som hadde reist, vi ville finne ut om og eventuelt hvordan de hadde blitt rekruttert, hvilket miljø de tilhørte og om det var bakmenn her som styrte det hele. Her kom vi ikke i mål. Vi innså etterhvert at vi måtte prioritere, det var umulig å rekke alt dette på tre uker.

Kartleggingen vi laget til eget bruk ga svar på noe av dette, men den ga oss ikke hele bildet. Dette er noe vi vil jobbe videre med. Kartleggingen var dessuten helt nødvendig med tanke på å komme i kontakt med de som har reist til Syria, eller familiemedlemmer og venner av dem som har reist. Uten å vite hvem som har reist, er det naturlig nok noe problematisk å kontakte familiemedlemmer og venner. Derfor ble kartleggingen en viktig grunnmur og informasjonsbase.

Kunnskapen vi fikk er også svært viktig for den videre jobbingen med dette temaet. Problematikken med Syria-jihadister er ikke over. Det vil nok, i varierende grad, være fokus på dette i lang tid fremover. Dette avhenger blant annet av situasjonen i Syria, hvor mange flere nordmenn som velger å reise, hva de gjør der, hva de har lært og opplevd, hvor mange flere nordmenn som blir drept der og hvordan det går med dem som kommer hjem.

6.3 Oppsummering og takk

Ved hjelp av Facebook, tradisjonelt kildearbeid og nysgjerrighet, klarte vi å få nokså god oversikt over et av de mest lukkede miljøene i Norge. Syria-jihadistene er sett på av PST som en av de største truslene mot Norge. Derfor er det vår plikt som journalister å skaffe oss kunnskap om dette miljøet, vise hvordan virkeligheten i Syria er, stille kritiske spørsmål både til politikere og PST og prøvde å tegne et så riktig bilde som mulig av situasjonen.

Det var mange som gjorde arbeidet mulig. Vi vil takke gode kollegaer for innsikt, veiledning og hjelp:

Vidar Krumins og Eva Akerbæk, NRKs researchsenter
 Simon Solheim, journalist NRK
 Glen Imrie, grafiker NRK
 Vilde Helljesen, journalist NRK
 Eirik Veum, daværende prosjektleder for ON-gruppa i NRK
 Fouad Acharki, journalist i NRK
 Alle de vi ikke kan skrive navnene på her

Publiseringsoversikt

Nettsaker publisert på NRK.no:

<http://nrk.no/norge/broren-reiste-til-syria-for-a-krige-1.11371598>>
 - «Norske jihadister» i kontakt med Al Qaida-grupperinger

<http://nrk.no/norge/norsk-kontakt-med-al-qaida-grupper-1.11374131>>
 10 norske konvertitter i Syria

<http://nrk.no/norge/10-norske-konvertitter-i-syria-1.11373011>>

Ubaydullah Hussain tiltales for trusler

<http://nrk.no/norge/hussain-tiltales-for-trusler-1.11363847>>

Konverterte nordmenn kan være lettere å manipulere:

http://www.nrk.no/norge/_kan-vaere-lettere-a-manipulere-1.11378113>

Derfor radikaliseres norske muslimer:

<http://www.nrk.no/norge/derfor-blir-de-radikale-1.11378450>>

PST: - Frykter at disse pengene går til terror

http://www.nrk.no/norge/pst_-frykter-pengene-gar-til-terror-1.11366085>

Vurderer å endre reglene for hvor mye penger du kan ta med ut av landet:

<http://nrk.no/norge/regjeringen-vurderer-regelendring-1.11366855>>

Dette er de norske Syria-jihadistene:

<http://www.nrk.no/norge/de-norske-syria-jihadistene-1.11381656>>

PST vil forby hylling av terror:

<http://www.nrk.no/norge/pst-vil-forby-hylling-av-terror-1.11387619>>

Norge i Europa-toppen i andel muslimer som kriger i Syria:

<http://www.nrk.no/norge/andel-norske-syria-krigere-i-toppen-1.11384553>>

Slik forklarer han PST-siktelsen:

<http://www.nrk.no/norge/slik-forklarer-han-pst-siktelsen-1.11386365>>

Tosifret antall norske Syria-krigere har kommet hjem:

<http://www.nrk.no/norge/norske-krigere-hjemme-fra-syria-1.11378849>>

PST frykter valdsspiral mellom ekstreme grupper i Noreg:

<http://www.nrk.no/norge/pst-fryktar-valdsspiral-1.11380852>>

I tillegg kommer ytringene:

<http://www.nrk.no/ytring/radikalisering-et-nasjonal-ansvar-1.11352909>>

Heller i fremmed krig enn fremmed i fred.

http://www.nrk.no/ytring/fremmed-krig-eller-fremmed-i-fred_-1.11378278>

TV-saker:

Sak 1 på dvd.

23.10:

Morgennytt:

Faren til Syria-søstrene forteller på telefon fra Tyrkia om døtrenes forsvinning, og at han nå leter i Tyrkia.

<http://tv.nrk.no/serie/morgennytt/nnfa07102313/23-10-2013#t=31m12s&del=2>

Sak 2 på dvd.

24.10:

Dagsrevyen.

Statsminister Erna Solberg mener det er bekymringsfullt at mange norske statsborgere reiser til Syria. NRK møtte i dag faren på grensen til Syria.

Sak 3 på dvd.

26.10:

Dagsrevyen.

Norsk politi ber faren om å reise hjem. Men faren nekter og vil lete videre i tyrkisk grenseby.

Sak 4 på dvd.

27.10:

Søndagsrevyen

Syrere mener oppstanden mot Assad-regimet nå kuppes av jihadistene fra vesten. Magasinreportasje fra den syriske grensen. Intervju med hjelpeorganisasjonen Syrians Abroad.

<http://tv.nrk.no/serie/dagsrevyen/nnfa03102713/27-10-2013#t=16m56s>

Sak 5 på dvd.

31.10:

Dagsrevyen:

NRK møtte faren i Tyrkia på ny. Faren sier han har tilbud fra den frie syriske hær om å være med inn i Syria for å finne døtrene.

Sak 6 på dvd.

10.11:

Den ytterliggående jihadistgruppen ISIS overtar nå stadig større områder i Syria. I denne gruppen kjemper det også vestlige jihadistene. Men hva står de for? Hva slags Syria ønsker deg seg? Søndagsrevyen har snakket med syrere som ikke ønsker denne type islam innført i sitt land.

Sak 7 på dvd.

25.11:

Morgennytt

Inn: Rundt ti nordmenn som har konvertert til islam har reist til Syria for å kjempe i hellig krig - etter det NRK kjenner til. Broren til én av nordmennene som har reist sier familien sitter igjen med mange spørsmål:

Gjest Atle Mesøy

Sak 8 på dvd.

25.11:

Dagsrevyen (2 saker)

Rundt ti nordmenn som har konvertert til islam, skal ha reist til Syria for å kjempe hellig krig. Ifølge Politiets sikkerhetstjeneste skal nesten alle disse ha knyttet seg til Al Qaida-inspirerte grupper.

En islamforsker mener en viktig årsak til at norsk muslimsk ungdom radikaliseres, er at de ikke finner seg til rette i det norske samfunnet. Vi har møtt broren til en av dem som nå er i Syria:

Sak 9 på dvd.

26.11

Morgennytt

Flere av nordmennene som har kriget i Syria har kommet hjem til Norge, etter det NRK kjenner til.

PST er bekymret for at hjemvendte krigere kan ha psykiske skader som gjør at de kan ty til vold.

Gjest: Mehdi Farshbaf

Sak 10 på dvd.

Dagsrevyen

God kveld og velkommen til Dagsrevyen tirsdag.

En av de største moskeene i Oslo er bekymret for pengeinnsamlinger som foregår utenfor deres lokaler, fordi de ikke vet hva pengene går til.

PST mistenker at penger som blir samla inn i Norge, sendes til terrorgrupper i Syria.

Lederen av en innsamlingsorganisasjon er sikta nettopp for terrorfinansiering.

Gjest: Methab Afsar, Islamsk Råd Norge

Sak 11 på dvd.

Dagsrevyen 21

God kveld og velkommen til Dagsrevyen 21 med Norge i dag og sport.

Finansminister Siv Jensen sier terrorfinansiering er et økende problem, og vurderer å stramme inn reglene for utførsel av penger fra Norge.

I dag kan man ta med så mye penger man vil, uten å oppgi hva de skal gå til, så lenge man melder fra hos tollerne.

Sak 12 på dvd.

Kveldsnytt

God kveld og velkommen til Kveldsnytt.

Islamsk Råd ønsker strengere kontroll med pengeinnsamlinger, og finansministeren vil endre reglene for utførsel av penger fra Norge - alt for å hindre terrorfinansiering.

PST mistenker at penger som samles inn her i landet, sendes til terrorgrupper i Syria.

Sak 13 på dvd.

27.11

Morgennytt

En økende spenning mellom islamister og antiislamister her i landet gjør at PST frykter voldelige sammenstøt. Hvis én av gruppene tyr til vold kan den andre reagere med en motaksjon, tror PST.

Sak 14 på dvd.

Dagsrevyen

Kulturdepartementet vurderer å innføre registreringsplikt for organisasjoner som vil samle inne penger. I går fortalte Dagsrevyen at PST frykter at penger som blir samlet inn i Norge havner hos terrorgrupper i Syria:

Sak 15 på dvd.

28.11

Morgennytt

Innsamlingskontrollen vil lage en liste over pengeinnsamlinger folk bør la være å gi penger til. I dag er det ingen krav til hvem som kan samle inn penger.

Sak 16 på dvd.

Dagsrevyen

Unge menn som kommer tilbake fra krigsområder i Syria, blir ikke fanga opp av helsevesenet.

PST-sjefen er bekymret for at hjemvendte Syriakrigere med krigstraumer, kan utgjøre en fare.

Helsevesenet sier de kun kan hjelpe hvis de blir varslet eller hvis de heimvendte sjøl ber om hjelp.

Sak 17 på dvd.

Dagsrevyen 21

Venstres Abid Raja krever nye lover som gjør det ulovlig for privatpersoner å reise til utlandet for å krige. Han reagerer sterkt på nordmenn som kriger i Syria kommer hjem uten å få nødvendig oppfølging, og kaller det toppen av norsk naivitet:

Sak 18 på dvd.

29.11

Dagsrevyen

Å forherlige og hylle terror bør bli forbudt.

Det mener sjefen for politiets sikkerhetstjeneste.

Hun tror et forbud vil hindre at folk radikaliseres.

Men hun får sterk kritikk fra juristhold, som mener forslaget er skremmende.

Sak 19 på dvd.

5.12.

Dagsrevyen.

Farens advokat forteller at den ene av døtrene er skadd, og at faren skal ha kommet seg inn i Syria og truffet døtrene sine.

Radiosaker:

Mandag 25:

Spor 1) Dagsnytt 7:30: Ti konvertitter i Syria:

Rundt ti nordmenn som har konvertert til islam har reist til Syria for å kjempe i hellig krig - etter det NRK kjenner til.

Broren til én av nordmennene som har reist sier familien sitter igjen med mange spørsmål:

Spor 2) Nyhetslunsj 1230: Nordmenn tilknyttet Al Qaida-grupper + Samtale med religionsforskere

Inn:

Det er ikke usannsynlig at nordmenn som reiser for å kjempe hellig krig i Syria, har hatt kontakt med Al Qaida-kontrollerte grupperinger.

Det sier forsker ved Forsvarets Forskningsinstitutt, Truls Tønnesen.

Spor 3) Dagsnytt 15: Konvertitter kan være enklere å rekruttere til radikale grupper (toppsak)

Nordmenn som har konvertert til islam kan være lettere å rekruttere til radikale islamistmiljøer.

Det sier Shoaib Sultan ved Antirastisk senter.

Spor 4) 17 Her og Nå: Overraskende at så mange konvertitter er i Syria, sier terroreksperter (toppsak)

- Det er overraskende at så mange norske konvertitter har reist til Syria for å delta i krigshandlinger.

Det sier en av nordens fremste terrorforskere, Magnus Ranstorp.

Etter det NRK kjenner til, har ti nordmenn som er omvendt til islam, reist til Syria:

Tirsdag 26:

Spor 5) Dagsnytt 730: Tosifret antall jihadister tilbake i Norge

Flere enn ti personer, som har vært i Syria og krigen, har etter det NRK kjenner til kommet tilbake til Norge.

Jon Fitje Hoffmann, analysesjef i PST, sier at de er bekymret for at de som kommer tilbake vil begå voldshandlinger her:

Spor 6) Nyhetslunsj 1230: Ikke blir traumatiserte

Intro: De fleste som opplever traumer etter å ha deltatt i eller blitt utsatt for krigshandlinger, blir ikke farlige.

Det sier forsker ved Nasjonalt kunnskapssenter om vold og traumatisk stress Mehdi Farsh-baf.

PST sier de er bekymret for at nordmenn som har vært i Syria og krigen kan begå voldshandlinger når de kommer hjem til Norge, men Farsh-baf mener de fleste heller vil oppleve en følelse av isolasjon:

Spor 7) 17 Her og Nå

Intro:

- Norske myndigheter er bekymret for at personer som kommer tilbake fra Syria kan gå under radaren.

Det sier statssekretær i Justisdepartementet, Himanshu Gulati.

Et tosifret antall personer har kommet hjem fra Syria, etter det NRK kjenner til.

Onsdag: 27:

Spor 8) Dagsnytt 730: Frykter sammenstøt mellom ekstreme grupper

Intro:

Politiets sikkerhetstjeneste frykter at sammenstøt mellom ekstreme grupper kan føre til en voldsspiral.

Det er økt spenning mellom blant annet islamister og anti-islamister i Norge.

Hvis én av gruppene tyr til vold, kan den andre reagere med en motaksjon, tror PST: